

EKOLOGICKÉ ZÓNY

Příručka okamžité pomoci pro obce

CO PŘINESE EKOLOGICKÁ ZÓNA PRO MOJE MĚSTO NEBO OBEC?

Snížit škodliviny znamená chránit zdraví občanek a občanů

Znečištění našeho ovzduší je podle odhadu Světové zdravotnické organizace (WHO) v současné době největším zdravotním nebezpečím podmíněným životním prostředím. Následky neustálého zatížení těla vdechovanými škodlivinami jsou mrtvice, onemocnění věnčitých cév, chronické zápalý plic a rakovina.

EKOLOGICKÉ ZÓNY

V roce 1996 byla ve Stockholmu založena první ekologická zóna v Evropě. V Německu vstoupily v platnost 1. ledna 2008 ekologické zóny v Berlíně, Hannoveru a Kolíně. V současnosti existují pouze v Německu ekologické zóny v 60 městech a obcích. Ekologické zóny mohou být pro většinu měst Evropy důležitým nástrojem k udržení čistého ovzduší. Jak ale ukazuje naše mapa, ani v Německu ještě všechna města nezavedla ekologickou zónu. Ve 28 velkoměstech s počtem obyvatel nad 100.000 zatím v současnosti neexistuje žádná ekologická zóna.

Evropskou směrnicí o kvalitě ovzduší rozhodla Evropská unie o hraničních hodnotách pro udržení čistého ovzduší, aby chránila zdraví občanek a občanů, jako i životní prostředí. Směrnice o kvalitě ovzduší určuje mimo jiné také hraniční hodnoty pro jemný prach a oxid dusičitý. Ekologické zóny jsou důležitým nástrojem v plánech na udržení čistého ovzduší měst a obcí, aby snížily podíl jemného prachu a oxidu dusičitého ve vzduchu. Cílem je snížit zatížení vzdušnými škodlivinami na úroveň neškodnou pro člověka a životní prostředí. Tlak na úspěch těchto opatření bude v příštích letech výrazně růst. Je nutno počítat s dalšími řízeními o porušení dohod iniciovaných Evropskou komisí. Výsledkem mohou být pokuty v šestimístných číslech, které musí být denně placeny městy a obcemi, které se porušení dopustili. Dostatečný důvod provést dnes účinná opatření s pozitivním efektem pro zdraví, a tím zamezit budoucím pokutám.

CO JE TŘEBA UČINIT, ABY BYLY EKOLOGICKÉ ZÓNY ÚSPĚŠNÉ?

Krok 1: Komunikace

Pro účinnost ekologických zón je komunikace s obyvatelstvem velmi důležitým prostředkem. Pokud možno brzy by měl být vysvětlen smysl ekologické zóny, občankám a občanům by měly být vysvětleny výhody a měli by být informováni o očekávaných výsledcích a alternativách. K tomu patří zvláště informace o možnostech dovybavení vozidel filtrem pevných částic, nebo možném přechodu na vozidlo s benzínovým motorem. Vzhledem k jejich vysokým emisím jemného prachu nejsou auta s Ottovým motorem s přímým vstřikováním ekologické. Vedle těchto technických informací by měly být propagovány alternativy jako jízda na kole nebo pěší chůze, měla by být nabízena atraktivní MHD a podporována změna.

Ke společenskému přijetí ekologické zóny je důležité veřejně zpřístupnit a vysvětlit naměřená data a poukázat na související pozitivní změny v ochraně zdraví. Z toho důvodu se správa senátu pro městský rozvoj a životní prostředí v Berlíně neustále obrací k veřejnosti s tiskovými konferencemi, aby informovala obyvatelstvo Berlína o průběžných výsledcích zlepšení kvality ovzduší ekologickou zónou. To přináší pochopení a přijetí u obyvatelstva.

Informace k dovybavení pro občanky a občany

Pro majitele vozidel, která již nesmí jezdit do ekologické zóny, protože nemohou získat Zelenou plaketu pro své vozidlo, existují následující množnosti, aby mohli i nadále do ekologické zóny jezdit:

Můžete své diesellové vozidlo dovybavit filtrem pevných částic, abyste získali Zelenou plaketu. Ta ovšem připadá v úvahu pouze pro vozidla standard Euro 3. První informace k dovybavení naleznete na: www.partikelfilter-nachruesten.de

Můžete přestoupit z diesellového vozidla na vozidlo s Ottovým motorem – nové nebo ojeté. Vozidla s benzinovým pohonem získají, pokud jsou vybavena regulovaným katalyzátorem, vždy Zelenou plaketu. Vozidla s Ottovým motorem s přímým vstřikováním ovšem ekologická nejsou.

Krok 2: Označení

Ekologické zóny jsou důležitým opatřením k redukcí zátěže ovzduší podmíněné dopravou. Vymezují a označují oblast uvnitř města, v níž mají platit nařízení o nízkých emisích. Do této oblasti smí od určitého dne vjet pouze vozidla, která dodržují stanovený standard emisí emisní standard, potřebný pro vjezd do ekologické zóny, může být různého stupně až do aktuálně nejvyššího „zeleného“. Stupeň standardu označují plakety umístěné odpovídajícím způsobem na vozidlech. Zelenou plaketu dostanou vozidla s benzínovým pohonem (vozidla s Ottovým motorem), která jsou vybavena regulovaným katalyzátorem, diesellová vozidla získají plaketu od stupně Euro 4 a diesellová vozidla, která byla dovybavena filtrem pevných částic stupně Euro 3.

Krok 3: Povolení výjimek

Vedle celostátně platných povolených výjimek jsou městy a obcemi udělovány také individuální výjimky. Tato jednotlivá rozhodnutí umožňují zohlednit nouzové situace a zavést ekologické zóny pro společnost nenásilným způsobem. Aby však byly ekologické zóny účinné, měl by být počet udělených výjimek tak nízký, jak jen to je možné. Všeobecně by také měly být tyto výjimky udělovány pouze na časově omezenou dobu.

Krok 4: Kontrola

Účinnost ekologických zón se zvyšuje, pokud policie kontroluje plakety jak na pohyblivé, tak i stojící dopravě (parkujících vozidlech). Držitelé vozidel bez, a nebo s nedostatečnou plaketou musí uvnitř ekologické zóny zaplatit pokutu ve výši 80 EUR. Zvláště v Severním Porýní – Vestfálsku musí být kontrola ze strany měst výrazně zlepšena.

Podle ankety společnosti Deutsche Umwelthilfe z dubna 2014 je v 21 z 25 dotázaných obcí kontrola nedostatečná. Aby byla účinnost ekologických zón zlepšena, je velmi důležité také zvýšit množství kontrol.

PODLE ČEHO POZNÁM, ŽE MOJE EKOLOGICKÁ ZÓNA JE ÚSPĚŠNÁ?

Více čistých vozidel – více čistého vzduchu

Ekologická zóna usiluje o dovybavení vozidel filtrem pevných částic výměnu vozidel za čistější. V této souvislosti se mluví o urychlení modernizace vozového parku. Modernizací vozového parku se dostane do ovzduší méně škodlivin. To je možné ukázat na příkladu ekologické zóny v Berlíně, kde obsah sazí ve vzduchu byl snížen na polovinu. Dieselové saze jsou Světovou zdravotnickou organizací klasifikovány jako vysoce karcinogenní. Snížením obsahu sazí na polovinu ekologická zóna výrazně přispívá k ochraně zdraví obyvatelstva. Současné jsou snižovány emise oxidu dusíku o zhruba 20 procent. I tato redukce je dobrá pro zdraví, neboť oxidy dusíku dráždí a poškozují dýchací cesty.

Podle údajů Spolkového úřadu pro ekologii (Umweltbundesamt) klesne zátěž jemným prachem při zavedení ekologických zón s nejvyšším stupněm, tzn., když budou mít povolení k vjezdu pouze vozidla se zelenou plaketou, o 10 až 12 %, což povede ke snížení počtu dnů s překročením limitů o dvacet (20).

OVZDUŠÍ STÁLE JEŠTĚ NENÍ ČISTÉ?

Povinné vlastnictví plaket pro všechny

V ekologických zónách však také existují významné zdroje dieselových sazí, které doposud nepodléhají žádným dalším nařízením o redukci emisí. K tomu patří zvláště stavební stroje, vnitrozemské lodě a kolejová vozidla s dieselovým pohonem.

Stavební stroje jako bagry, pásová vozidla nebo také generátory elektrického proudu přispívají ve vnitroměstské oblasti z více než jedné čtvrtiny k emisím jemného prachu podmíněným dopravou. V dané oblasti je zátěž díky tomu výrazně vyšší. Emise stavebních strojů způsobují velkou zdravotní zátěž pro pracovníky stavby. Obce však mohou podmínkami ve veřejných výběrových řízeních působit na stavební podniky, aby využívaly pouze stroje s filtrem pevných částic.

Také dopravní prostředky jako jsou vnitrozemské lodě a dieselem poháněná kolejová vozidla nemusí doposud – i v ekologických zónách – splňovat žádné další podmínky ke snížení emisí škodlivin. Města s vnitrozemskými přístavy mají díky řadě přístavních poplatků možnost dát přímý impuls k používání filtrů pevných částic. Stavbou a provozem zařízení pro zásobování elektrickým proudem z pevniny na bázi obnovitelných zdrojů energie mohou být sníženy emise kotvicích lodí. Pokud je použití dieselem poháněných vozidel v kolejové dopravě nezbytné, mělo by být podmínkou u veřejných zakázek na dopravní služby v této oblasti použití výhradně vozidel s filtry pevných částic.

V případě autobusů ve veřejné dopravě by města a obce měla jít příkladem a povinně vybavit použité autobusy filtry pevných částic pro snížení emisí sazí, resp. SCRT systémy pro snížení emisí sazí a oxidů dusíku.

CO PŘIJDE NA ŘADU PO ZELENÉ?

Snižování oxidu dusičitého (NO₂)

Pro ochranu lidského zdraví a ekosystémů byly určeny ve Směrnici o kvalitě ovzduší v celé Evropě hraniční hodnoty pro oxid dusičitý. Roční hraniční hodnota například pro NO₂ je 40 µg/m³. Tato hranice musí být dodržována od roku 2010. Některá města získala od Evropské komise odklad, ale pouze do začátku roku 2015. Pak i ona musí tyto hodnoty dodržovat. Jak plošně je ohrožení zdraví obyvatelstva škodlivinou NO₂, ukazuje pohled na naměřená data.

Na 65 procentech měřicích stanic v blízkosti dopravy byla roku 2012 překročena roční průměrná hodnota. V mnoha městech Německa je tedy nutné rychle přijmout opatření vedoucí ke snížení hodnot NO₂.

Jednou z možností je zavedení Modré plakety pro vozidla s velmi nízkými emisemi NO₂. Modrá plaketa by umožnila přispět již zavedeným nástrojem v ekologických zónách nejen ke snížení emisí sazí, ale v budoucnu také k úspěšnému snižování emisí oxidu dusičitého.

Cíl zní: Města hodná k životu

Přechod z automobilu na ekologičtější dopravu představuje dobré řešení, které dělá nejen naše ovzduší čistším, ale také naše města obyvatelnějšími. Ekologická doprava zahrnuje pěší chůzi, jízdu na kole a využití veřejné dopravy. Zvýšením podílu pěší a cyklistické dopravy se stává ovzduší čistším, hladina hluku se snižuje a kvalita života ve městech a obcích výrazně roste. Města se tak stávají lepšími pro život.

Zvláště jízdní kola a elektro-kola mají velký potenciál jako náhrada osobní dopravy ve městech. Nákladní kola zase nabízí atraktivní alternativu pro městskou nákladní dopravu. Základem pro zvyšování podílu cyklistické dopravy je výstavba infrastruktury. Tato změna dopravy má, kromě mnoha dalších pozitivních dopadů, také za následek čistější ovzduší ve městech.

Kontaktní osoba a další informace

Heiko Balsmeyer
Projektový koordinátor LIFE+ Clean Air
Verkehrsclub Deutschland e.V. (VCD)
Telefon: +49 30.280 351-22
heiko.balsmeyer@vcd.org

Další informace k tématu ekologických zón a čistého ovzduší ve městech naleznete na našich internetových stránkách:
www.cleanair-europe.org

© 2014
Verkehrsclub Deutschland e.V.
www.vcd.org

Verkehrsclub Deutschland VCD – der ökologische Verkehrsclub
Od roku 1986 správná volba pro všechny, kteří jsou šetrní k životnímu prostředí

Clean Air

je společným projektem devíti evropských ekologických spolků, které bojují za čistější ovzduší ve městech Evropy. I přes mnoho legislativních opatření týkajících se udržení čistého ovzduší na evropské, národní a regionální úrovni není těchto cílů v mnoha městech dosaženo. To ohrožuje životní prostředí, klima a zdraví občanek a občanů. Je načase jednat.

www.cleanair-europe.org

Již od roku 2009 existuje kampaň „bez sazí pro klima“, ve které v současné době spolupracuje dvanáct evropských NGO (nevládních neziskových organizací). Cílem je redukce emisí dieselových sazí, aby bylo zpomaleno oteplování klimatu, chráněno životní prostředí a zdraví lidí.

www.sootfreeclimate.org

a project by

project coordination

co-financed by the
EU's LIFE financial
instrument

associated campaign

